

Bericht uit mijn praktijk

Annelies Spek (1975) is klinisch psycholoog en wetenschappelijk onderzoeker bij GGZ Eindhoven en de RU Leiden. Haar werk is gericht op volwassenen met autisme. Ook is ze bestuurslid van CASS 18+ en docent diagnostiek en autisme aan de Rino Zuid.

Oudere mensen zijn vaak heel wijs. Ze weten veel, kunnen heel lang praten over iets waar ze geïnteresseerd in zijn. Verder zijn ze geneigd om ouderwetse taal te gebruiken (gaat vaak samen met dito kleding), zijn ze erg van de details, wat minder flexibel en kunnen ze traag zijn in hun manier van denken en doen.

En dan denkt u nu natuurlijk: 'maar dat zijn toch ook kenmerken van autisme (behalve de dito kleding)?' Inderdaad, dat klopt. Blijkbaar ontwikkelen mensen zonder autisme als ze ouder worden toch steeds meer autistische trekjes. Dit maakt het extra interessant hoe het zit met autisme en ouder worden. Hierbij zou je drie opties kunnen onderscheiden.

De eerste optie is dat bij mensen met autisme hun autisme als het ware op hetzelfde niveau blijft. Dan kan het zijn dat mensen met en zonder autisme elkaar ergens op de levenslijn 'ontmoeten'. In die zin, dat ze op een bepaalde leeftijd beiden evenveel autistische trekken hebben. Dan zouden de cognitieve verschillen tussen mensen met en zonder autisme dus verdwijnen. Optie twee is dat mensen met autisme juist 'autistischer' worden naarmate ze ouder worden, dus dat hun autisme sterker aanwezig wordt. In dat geval zou het verschil met mensen zonder autisme dus juist gehandhaafd blijven.

De derde mogelijkheid is dat autisme minder wordt naarmate mensen ouder worden, vooral omdat ze gedurende de jaren leren hiervoor te compenseren. Als je al tientallen jaren weet dat je moeite hebt met veranderingen, dan kun je trucjes aanleren om hier minder last van te hebben. Echter, als je pas na je 65ste meer moeite krijgt met veranderingen (ouderen zonder autisme), dan valt er weinig compensatie meer aan te leren, zeker gezien de leeftijd en dus beperkte flexibiliteit/leerbaarheid van het brein. Wetenschappers hebben overigens de hypothese gesteld dat het gemiddeld iets grotere brein van mensen met autisme wellicht een beschermende werking zou kunnen hebben bij het ouder worden. Daardoor zouden zij mogelijk minder last hebben van de veroudering van het brein (zoals trager worden) dan mensen zonder autisme. Een zeer interessante theorie natuurlijk! In dat geval zouden ouderen met autisme weleens in het voordeel kunnen zijn

in vergelijking met ouderen zonder autisme.

Helaas weten we op dit moment niet hoe het zit, welke hypothese klopt en welke niet, of dat de waarheid ergens in het midden ligt. Wetenschappelijk onderzoek zou hier meer inzicht in moeten geven, maar er zijn nog bijna geen studies waarin dit onderzocht wordt.

In de tussentijd staat het ons natuurlijk vrij om hierover na te denken en te associëren. Hebben mensen zonder autisme misschien omgekeerd autisme? Dat ze geboren worden zonder autisme en overlijden met autistische trekken? En zou dit dan bij mensen met autisme precies andersom zijn?

Soms zeggen jonge mensen met autisme dingen die bij oudere mensen heel passend zijn maar die je eigenlijk nooit hoort bij jonge mensen. Zoals laatst een jonge vrouw die zo'n hekel heeft aan handen schudden en zoenen op een verjaardag. Ze zei: "Waarom kunnen we niet gewoon buigen op een verjaardag, dat is toch veel fijner?" Of een man met de opmerking: "Hij kijkt alsof zijn schepen zijn verzonken". En onlangs een jonge man die tegen de stagiair zei: "Succes met je opleiding en ik hoop dat je van nut gaat zijn voor de samenleving!" Wat een wijsheden! Misschien moeten we voortaan de jonge mensen met autisme zien als de oude wijze mensen van onze samenleving! •

"Hebben mensen zonder autisme misschien omgekeerd autisme?"

autisme of oud-isme?